

da se kmetskemu ljudstvu toliko zastopnikov v deželnem in državnem zboru odloči, kolikor mu jih po številu duš in po znesku davkov po vsej pravici gre; da bode šola zopet to, kar ima biti, namreč krščansko vzrejalnišče, v katerem učitelj in kateket vzajemno na to delata, da se naša mladež v duhu svete vere odgaja; za to se pa morajo katoliški cerkvi postavna poročstva dati, da se tako povrne mir med cerkvijo in šolo in poduk blagoslov z nebes ima.

Kot katoličani slednjič zahtevamo pravico katoliški cerkvi, da se spoštuje in se ji priznava njena samostalnost, njeno pravo, premoženje in njene náprave, kakor tudi hočemo, da se pravica samouprave ne krči drugim verskim družbam, katere država priznava in trpi.

Cerkev zapoveduje y duhovskih, država y posvetnih zadevah; cerkev ni državi podvržena, pa tudi ne nad njo postavljena, ampak je v svojem delokrogu kot duhovska oblast poleg državne oblasti samosvojna.

Zatorej pa ne moremo trpeti, da bi država kat. cerkev tlačila ter jo ponižala v služabnico preminjajočih se vladnih sistem.

To so tedaj naše misli in želje v političnih, narodnih, občinskih in cerkvenih zadevah, in z nami se v vseh teh rečeh popolnoma strinjajo vsi poštenjaki v Avstriji, kateri so prijatelji svobode, toda na pravični podlagi.

Zatorej Vam pa, dragi slovenski rojaki! ne moremo in ne bomo priporočali možev za kandidate, ki niso naših misli, marveč so privrženci tistega laži-liberalizma, ki z drzno roko vse podira, kar koli je nekaj veljalo ter ljudskim potrebam in okolščinam celó primerno bilo, — tacih zastopnikov Vam ne priporočamo, ampak priporočamo Vam može, ki so prijatelji resnice in vsestranske pravice, ki Vaše potrebe dobro poznajo in živo občutijo, ki so vrli domoljubi in pa zvesti katoličani!

Vabimo torej vse poštene in blagodušne domoljube, zbrati se okoli naše konservativne zástave, ki je brez dvoma prava zástava ljudstva, katero je v svoji ogromni večini konservativno, to je: udano kat. cerkvi in verno, ter se svojih starodavnih pravic in navad drži, ako so njegovim razmeram prikladne.

Priporočamo Vam tedaj, predragi rojaki, naslednje gospode, kiso prijatelji in branitelji naših načel, kot kandidate za državni zbor:

I. Gospoda **Jan. Pajka**, bivšega profesorja na mariborski gimnaziji, za kmetske srenje Mariborskega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Maribor, Slov. Bistrica (volišče Maribor), Konjice, kder je ob enim volišče, Slov. Gradec in Marenberg (volišče Slov. Gradec). *)

II. Gospoda **Mih. Hermana**, slovenskega deželnega poslanca in odbornika v Gradci, za kmetske srenje Ptujkega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Ptuj, Ormuž, Sv. Lenart (volišče v Ptui), Rogatec in Šmarje (volišče v Rogatci), Ljutomer in Gornja Radgona (volišče v Ljutomeru).

III. Gospoda **Fr. Kosarja**, kanonika v Mariboru, za kmetske občine Celjskega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Celje, Vransko, Gornjigrad, Laško in Šoštanj (volišče v Celji), Brežice, Kozje in Sevnica (volišče v Brežicah).

Prosimo lepo vse poštenjake, posebno pa častito duhovščino in slavna županstva, da prav marljivo delajo za te može, ki so naši pravi zaupniki, da zmaga naša pravična stvar.

Osredni volilni odbor

v Mariboru, dné 15. septembra 1873.

Imena gg. osrednega volilnega odbora, kakor tudi veljavnih mož vsacega volilnega okraja bodo podpisana pod tem oklicem, ki se bo v mnogih odtisih v posamezne volilne okraje poslal.

Gospodarske stvari.

Nekaj o sejanji rži (žita).

Rž ali žito sejejo v praho, potem za krompirjem in za rudečo peso (Runkelrube). Rž ljubi sploh suhotno zemljišče, katero za pšenico ne sodi. Tudi njive, z gosto pirnico zaraščene in podorane, so jako dobre za rž. Po nekaterih kra-

*) Opazka: G. profesor Pajk se je vsled sporazumenja med obema strankama na podlagi tega, kar smo kot „poslednjo besedo od svoje strani“ v „Gospodarju“ štev. 30. (proti koncu) rekli, in v soglasji s tem volilnim oklicem za kandidata postavil in z dobro vestjo priporočil.

jih na Nemškem, posebno kder je zemlja teška in rodna, krompirišča ne podorjejo, marveč njivo hitro za pospravljenim krompirjem posejejo z ržo ter z brano zavladijo. Ne vemo, ali kde na Slovenskem enako ravnaajo. Ali skušnja uči, da rž za žoltim ali živinskim krompirjem le slabo raste, menda zato, ker živinski krompir njivo preveč oslabi.

Teško je vselej dobro svetovati, kako bi se naj rži ali žitu gnojilo. Pri slabih njivah je dobro navoziti gnojnice ali mastnega gnoja; toda pre na debelo se ga ne sme nadevati. Rž bi namreč potem prenašlo in preobilo rastla, taka rž pa rada pod snegom plesnje, spomladi poleže, sploh pa le veliko slame da, zrnja pa malo. Gnojenje pri rži je veliko odvisno od vremena.

Čas, kedar se ima rž sejati, se ravna po tem, kedar da se v vsakem kraju navadno zima začinja. Kder je navadno rana zima, ondi se mora poprej rž sejati, drugod pa bolj pozno. Sploh pa kmeti povsodi opazujejo, da v obče pozno sejana rž najboljše obrodi. Rano sejana rž daja veliko in lepe slame, pozna pa več zrnja. Tudi je gledati, kakošna da je zemlja. V slabo zemljišče se mora bolj rano, v dobro pa bolj pozno sejati. Rž se ima najmenje 2" globoko v zemljo zavladi. Plitvo sejana rž sicer kal požene, vendar poznej rada zaostaja. Le v teški zemlji je ni treba bolj globoko vsejevati. Po tistih krajih, kder v spomladi pride veliko polžev, ki mlado rž poškodujejo, ondi morajo bolj globoko sejati — časih 3"—4". Tako požrešni polži le travnate vrhunce pokončajo, do semenovega latovja pa ne morejo priti. Hudi sovražniki posejane rži so tudi poljske miši. Zoper to nadlogo nekateri kmeti ržino seme v gnojnici namočijo, preden gredo sejati; drugi skušajo drugače, kakor smo v „Gosp.“ štev. 29. naznanili.

Kako dolgo se naj kokoši živeti pustijo?

Pogosto gospodinje pozabijo, da se tudi kokoši postarajo. Nekateri jih pustijo, dokler se še kaj gibati zamorejo, posebno take, katere so gospodinjam priljubljene. In zdaj se čudijo, da kokoš 4—5 let stara, čem dalje menje jaje nanese, ali še naposled celó nesti preneha. Ženske si časih za ono nepovoljno prenehanje iščejo prav čudnih vzrokov. Ene pravijo, da so se kokoši preobjedle; druge pa pravijo, da preveč stradajo in da zato več ne nesejo. Na pravi vzrok pa malokatera zadene — na preveliko starost kokoši.

Po natančnih preiskavah nam je znano, da ima kokoš sploh v svojem jajčnjaku po 600 jajčič, katere zaporedom zgodnja in ponese. Od teh 600 jajčič iznese kokoš v svojem življenji: 1. letu kakih 20, v 2. letu 120, v 3. letu 135, in 4. letu 184. Od 4. leta naprej iznese vsako leto menje, iz prva kakih 20, potem le še 10 in naposled nič več. Tedaj ni preobilo ali prepričla hrana, marveč

izmanjkanje jajčič v jajčnjaku je večidel krivo, da kokoši od 4. leta naprej jajca nesti prenehajo. Iz tega pa sledi, da umna gospodinja kokoši ne pusti dalje pri življenji, kakor 4—5 let. Ako pa nekatera kokoš že v drugem letu slabo nese, je najboljše, da jo zakoplješ.

Toda ne samo na starost pri kokoših, marveč tudi na plemo in na hrano mora gospodinja gledati, ako hoče dobrih kokoši imeti. Najbolj rade nesejo kokoši mešanega plemena, namreč iz malajskega in našega domačega. Take putice ali piške, meseca marcija izležene, nesejo jajca že meseca avgusta.

Za prvo hrano se nasvetuje pšenica, tudi ajda velja. Najbolj pa se sme priporočevati mešanica kuhanega krompirja in drobno zrezanega ovsa. Po ječmenu kokoši rade valijo. Glavna reč je, za vedno snažno vodo skrbeti.

Dobre kumarne ali murkine peške so tiste, ki niso vzete od ranih, pa tudi ne od celó poznih murk ali kumar. Prve niso vselej popolno zrele. Za seme se tedaj vzeme najlepša kumara, in sicer taka, ki raste bolj na sredini bilke. Od ene bilke se vzeme le ena kumara.

Zoper miši, ki nadlegujejo žitne „kašte“ in sploh prostore, kder se hranjuje zrnje, se nasvetuje sledeči pomoček. Neki žitni barantač je nabral divjih ali pasjih kamilic (Hundskamille, anthemis Camilla), ter jih potrosil po zrnju v kaštah in po kletinih tleh. Miši pikro dišečih kamilic trpeti ne morejo in kmalu vse odidejo.

Krta s petrolejem vrtnar lahko prežene. Treba je le nov krtinovec rahlo odgnoti. Potem se v krtovo luknjo vloži kosček lenene, s petrolejem namočene čunje. Luknja se zadela s kako črepinjo. Zdaj se petrolejev smrad raširi po celi luknji in prežene krta za več mesecev.

Vinotržno društvo se je lani v Mariboru in v Gradci osnovalo, in je skoro vse denarje zasnovalo, blizo 200.000 fl.; zraven pa je še 57.000 fl. dolga. Liberalni grof Attems, predsednik društva, jih je te dni od društvnikov moral prav hude slišati. Očitale se mu je, kako da so oskrbniki društva denarje zapravljali, štajersko vino v dunajski razstavi na sramoto postavili, naposled pa še društvnike za nos vodili. Taka je, če poštenja ni, poštenje pa je žlahen sad sv. vere.

G. Vitek je napravil na Moravskem tako hišo, kder se bode perutnina valila na umeten način, to se pravi, da ne bodo jaje kokle valile, ampak ognjena gorkota, umetno razpeljana. Vsako leto se tako izvaliti da 60—80.000 piščet. Valile se bodo tudi race, gosi, purani in fazani.